

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

การศึกษาการให้ความหมายเพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิง ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

Received : 15 October 2025

Revised : 09 June 2026

Accepted : 26 June 2026

สมศรี คะสัน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Corresponding author's e-mail: somsr.sat@uru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการให้ความหมาย ความคิด และความเชื่อเกี่ยวกับเพศวิถีของนักศึกษาหญิง 2) ศึกษาการให้ความหมายและมุมมองเกี่ยวกับเพศวิถีที่นักศึกษาหญิงสร้างขึ้น และ 3) ศึกษาประสบการณ์ด้านสุขภาวะทางเพศของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อย โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนาและข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาหญิงยังคงได้รับอิทธิพลจากค่านิยมดั้งเดิม เช่น ไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และควรมีบทบาทตามเพศของผู้หญิง โดยให้ความหมาย “เพศวิถี” ครอบคลุมทั้งความรัก ความสัมพันธ์ อารมณ์ และความหลากหลายทางเพศ ซึ่งสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของสังคมและอิทธิพลของสื่อดิจิทัลยุคปัจจุบัน ผลจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม พบว่า ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และสื่อออนไลน์มีบทบาทร่วมกันในการกำหนดความคิดและพฤติกรรมทางเพศ โดยครอบครัวที่มีการเรียนรู้และสื่อสารเรื่องเพศวิถีเชิงบวก ส่งผลให้นักศึกษาหญิงมีความรู้และพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมมากขึ้น ขณะที่โรงเรียนเน้นการสอนเพศศึกษาในเชิงวิชาการและด้านร่างกายมากกว่ามิติทางสังคมและอารมณ์ ส่วนเพื่อนและสื่อออนไลน์เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญในการสื่อสารเรื่องเพศวิถี ประสบการณ์สุขภาวะทางเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ในช่วงอายุประมาณ 18-19 ปี ในบริบทของความสัมพันธ์และความรัก บางส่วนมีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น ไม่ใช้ถุงยางอนามัยในครั้งแรก (ร้อยละ 54.8) แต่ส่วนใหญ่มีความรู้และตระหนักถึงการป้องกันเพิ่มขึ้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เพศวิถีของนักศึกษาหญิงเป็นผลจากปัจจัยทางครอบครัว สังคม วัฒนธรรม การศึกษา และสื่อดิจิทัล ดังนั้น การส่งเสริมสุขภาวะทางเพศควรดำเนินการแบบองค์รวมเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะการตัดสินใจด้านเพศอย่างเหมาะสมและปลอดภัย เพื่อให้นักศึกษาหญิงสามารถดำเนินชีวิตทางเพศได้อย่างปลอดภัย มีความรับผิดชอบ และมีสุขภาวะที่ดี

คำสำคัญ: เพศวิถี, กระบวนการขัดเกลาทางสังคม, พฤติกรรมทางเพศ, สุขภาวะทางเพศ, นักศึกษาหญิง

A Study of Sexuality Meanings and Sexual Behaviors among Female University Students in the Lower Northern Region of Thailand

Somsri Khasan

Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University

Corresponding author's e-mail: som.sri.sat@uru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to 1) examine the socialization processes influencing female university students' meanings, thoughts, and beliefs regarding sexuality; 2) explore the meanings and perspectives on sexuality as constructed by female university students; and 3) investigate the sexual well-being experiences of female university students in the Lower Northern Region of Thailand. A mixed-methods research design was employed. Data were collected through questionnaires, interviews, and focus group discussions. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, while qualitative data were examined through content analysis and interpretive analysis. The findings revealed that female university students continue to be influenced by traditional social values, such as the belief that sexual intercourse should not occur at an early age and that women should conform to conventional gender roles. At the same time, participants defined sexuality as a multidimensional concept encompassing love, relationships, emotions, and sexual diversity. These perspectives reflect ongoing social changes and the influence of digital media in contemporary society. Regarding the process of socialization, the study found that family, educational institutions, peers, and online media collectively shape students' attitudes and sexual behaviors. Families that promote open communication and positive learning about sexuality contribute to greater sexual knowledge and more appropriate sexual behaviors among female students. In contrast, schools tend to emphasize academic and biological aspects of sex education rather than its social and emotional dimensions. Peers and online media emerged as important sources of information regarding sexuality. In terms of sexual well-being experiences, most participants reported initiating sexual intercourse between the ages of 18 and 19, typically within the context of romantic relationships. Some participants engaged in risky sexual behaviors, such as not using condoms during their first sexual experience (54.8%). However, the majority demonstrated increasing awareness and knowledge regarding sexual health and protection. The findings suggest that female students' sexuality is shaped by multiple interconnected factors, including family, society, culture, education, and digital media. Therefore, promoting sexual well-being should adopt a holistic approach that enhances knowledge, attitudes, and decision-making skills related to sexuality, enabling young women to engage in safe, responsible, and healthy sexual behaviors.

Keyword: Sexuality, Socialization, Sexual well-being, Sexual behavior, Female university students

บทนำ

เพศวิถี (Sexuality) เป็นมิติสำคัญของชีวิตมนุษย์ที่ครอบคลุมการรับรู้ตนเอง อัตลักษณ์ทางเพศ บทบาททางเพศ ความสัมพันธ์ ความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรมทางเพศ ซึ่งล้วนถูกหล่อหลอมผ่านบริบททางสังคม วัฒนธรรม และประสบการณ์ชีวิต (WHO, 2022) ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา สังคมไทยได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการสื่อสารอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้แนวคิดและการแสดงออกเกี่ยวกับเพศวิถีมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนและนักศึกษาที่เติบโตท่ามกลางสื่อดิจิทัลและกระแสโลกาภิวัตน์

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นผ่านการยอมรับความหลากหลายทางเพศที่เพิ่มขึ้น การขยายพื้นที่สาธารณะสำหรับการแสดงออกทางอัตลักษณ์ และการผลักดันสิทธิทางเพศในระดับนโยบายและกฎหมาย ตัวอย่างสำคัญ ได้แก่ การผลักดันการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาแบบรอบด้าน (Comprehensive Sexuality Education: CSE) และการบังคับใช้กฎหมายสมรสเท่าเทียม ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมและทัศนคติของสังคมไทยต่อประเด็นเพศและความสัมพันธ์ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2565) อย่างไรก็ตาม แม้สังคมจะมีแนวโน้มเปิดกว้างมากขึ้น แต่ปัญหาสุขภาพทางเพศของเยาวชนยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การขาดความรู้ด้านการคุมกำเนิด และความเสี่ยงต่อการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างการเปิดรับข้อมูลข่าวสารกับการเข้าถึงความรู้และบริการด้านสุขภาพทางเพศที่เหมาะสม

ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง มีรายงานสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางเพศของวัยรุ่นและเยาวชน เช่น การตั้งครรภ์ในวัยเรียน การตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น และการกลับมาพบผู้ติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการทำความเข้าใจประสบการณ์ทางเพศและการรับรู้เกี่ยวกับเพศวิถีของเยาวชนในบริบทพื้นที่อย่างรอบด้าน มากกว่าการมุ่งอธิบายเฉพาะพฤติกรรมเสี่ยงหรือผลกระทบด้านสุขภาพเท่านั้น (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด, 2566)

แนวคิดทางสังคมวิทยาอธิบายว่า เพศวิถีไม่ได้เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หากแต่เป็นผลจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ซึ่งบุคคลเรียนรู้ความหมาย บทบาท และความคาดหวังทางเพศผ่านสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน ภายใต้บริบทสังคมร่วมสมัย นักศึกษาหญิงต้องเผชิญกับทั้งค่านิยมดั้งเดิมที่เน้นความเหมาะสมทางเพศของผู้หญิง และกระแสวัฒนธรรมใหม่ที่เปิดโอกาสให้มีการแสดงออกทางเพศและอัตลักษณ์ที่หลากหลายมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลทั้งสองด้านจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างความหมายเกี่ยวกับเพศวิถีและการตัดสินใจด้านพฤติกรรมทางเพศ

แม้ว่างานศึกษาที่ผ่านมาจะให้ความสำคัญกับปัญหาสุขภาพทางเพศและพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นไทยเป็นจำนวนมาก แต่ยังคงมีข้อจำกัดในการอธิบายว่า นักศึกษาหญิงในบริบทสังคมร่วมสมัยรับรู้ ตีความ และให้ความหมายต่อเพศวิถีของตนเองอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างซึ่งมีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมเฉพาะ การศึกษาประเด็นดังกล่าวจะช่วยให้เกิดความเข้าใจมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของเพศวิถีที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และสามารถอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างการขัดเกลาทางสังคม การให้ความหมายเกี่ยวกับเพศวิถี และพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิงได้อย่างรอบด้าน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการให้ความหมายเกี่ยวกับเพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการสร้างความหมาย ประสบการณ์ และมุมมองเกี่ยวกับเพศวิถีของนักศึกษาหญิงภายใต้บริบททางสังคม วัฒนธรรม และสื่อดิจิทัลร่วมสมัย อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางส่งเสริมสุขภาพทางเพศที่สอดคล้องกับบริบทชีวิตของเยาวชน และสนับสนุนการสร้างความรู้ ทัศนคติ และทักษะการตัดสินใจด้านเพศอย่างเหมาะสมและปลอดภัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการให้ความหมาย ความคิด และความเชื่อเกี่ยวกับเพศวิถีของนักศึกษาหญิง ในเขตภาคเหนือตอนล่าง

2. เพื่อศึกษาการให้ความหมาย ความคิด ความเรื่องเพศวิถี ของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง
3. เพื่อศึกษาประสบการณ์ด้านสุขภาวะทางเพศของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาการให้ความหมายเพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคม การให้ความหมายเกี่ยวกับเพศวิถี และประสบการณ์ด้านสุขภาวะทางเพศของนักศึกษาหญิงในบริบทสังคมร่วมสมัย โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาหญิงที่มีอายุระหว่าง 18–25 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 2,099 คน (กองบริการการศึกษา, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหญิง จำนวน 335 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportionate Stratified Sampling) จาก 4 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป กระบวนการขัดเกลาทางสังคม การให้ความหมายเกี่ยวกับเพศวิถี และประสบการณ์ด้านสุขภาวะทางเพศ โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน และทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักศึกษาหญิงอายุระหว่าง 18–25 ปี จำนวน 10 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนด และดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว (Data Saturation)

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม การให้ความหมายเกี่ยวกับเพศวิถี และประสบการณ์ด้านสุขภาวะทางเพศ

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล การกำหนดรหัส (Coding) การสร้างประเด็นหลัก (Themes) และการตีความข้อมูลตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

3. การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มย่อย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศศึกษา นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ บุคลากรสาธารณสุข และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8–10 คน คัดเลือกแบบเจาะจง การสนทนากลุ่มย่อยมีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนความคิดเห็น ตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลการวิจัย และร่วมเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะทางเพศของนักศึกษาหญิงในบริบทพื้นที่ ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสังเคราะห์ร่วมกับผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ข้อพิจารณาทางจริยธรรม

งานวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ประเทศไทย เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2568 (URU-REC No. 073/2568)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาการให้ความหมายเพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อศึกษากระบวนการขัดเกลาที่มีอิทธิพลต่อการให้ความหมาย ความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิง โดยมีผลการวิเคราะห์ ข้อมูลดังนี้

1. แบบสอบถาม มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่มี อายุระหว่าง 19-24 ปี มีผลการเรียนดี (เกรดเฉลี่ยมากกว่า 3.00) พักอาศัยอยู่หอพักร่วมกับผู้อื่น มีรายได้มากกว่า 4,000 บาท/เดือน มาจากพ่อแม่ผู้ปกครอง มีครอบครัวที่สมบูรณ์ (ร้อยละ 69.9) และครอบครัวเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่

1.2 กระบวนการขัดเกลาทางสังคม ผลการศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคม ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน/สถานศึกษา และเพื่อนและสื่อ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านครอบครัว พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่คาดหวังให้ผู้ตอบแบบสอบถามเรียนสำเร็จการศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 97.3) รองลงมา ได้แก่ การสอนให้มีความรับผิดชอบและรู้จักการไหว้ (ร้อยละ 93.2) การช่วยเหลืองานบ้าน (ร้อยละ 91.8) และการสอนให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน (ร้อยละ 86.3) นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 65.7 ระบุว่าสามารถบอกครอบครัวได้เมื่อมีแฟน แต่ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของครอบครัว ร้อยละ 64.4 เลือกมารดาเป็นบุคคลที่ปรึกษาเรื่องเพศ ร้อยละ 56.2 ระบุว่าครอบครัวมีการพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นความหลากหลายทางเพศ และร้อยละ 56.2 สามารถปรึกษาเรื่องเพศกับครอบครัวได้บางเรื่อง ขณะที่ร้อยละ 45.5 ระบุว่าจะไม่บอกครอบครัวเมื่อมีแฟน ร้อยละ 44.0 เห็นว่าครอบครัวยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ได้หากมีการป้องกัน ร้อยละ 43.4 ระบุว่าจะไม่ทำให้ครอบครัวผิดหวัง และร้อยละ 42.2 ระบุว่าครอบครัวมีการสอนเกี่ยวกับวิธีการป้องกันเมื่อมีเพศสัมพันธ์

2) ด้านโรงเรียน/สถานศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าสามารถแต่งกายและไว้ทรงผมได้หลากหลาย โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนเรื่องการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ในรายวิชาเพศวิถี (ร้อยละ 84.9) มีการกล่าวถึงประเด็นความหลากหลายทางเพศ (ร้อยละ 83.9) และมีการแยกห้องน้ำตามเพศ (ร้อยละ 78.1) นอกจากนี้ ร้อยละ 74.0 เห็นว่าครูให้ความสำคัญกับเพศหญิงมากกว่า ร้อยละ 65.2 เห็นว่าอาจารย์มีความรู้ความเข้าใจในการสอน ร้อยละ 56.5 ระบุว่ากิจกรรมของผู้หญิงส่วนใหญ่เป็นดรัมเมเยอร์หรือถือป้าย ร้อยละ 50.3 ระบุว่าหากมีเรื่องซู้สาวจะถูกตักเตือน ร้อยละ 48.7 ระบุว่าโรงเรียนห้ามมีเรื่องซู้สาวในโรงเรียนอย่างเด็ดขาด ร้อยละ 40.5 เห็นว่าเนื้อหาการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับยุคสมัย และร้อยละ 90.4 ระบุว่าปรึกษาครูเกี่ยวกับเรื่องเรียนมากที่สุด

3) ด้านเพื่อนและสื่อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พูดคุยกับเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ (ร้อยละ 97.3) รองลงมา ได้แก่ การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์จากสื่อออนไลน์ (ร้อยละ 79.5) การแชทกับเพื่อน (ร้อยละ 78.1) การเรียนรู้เรื่องความรักและการมีแฟน (ร้อยละ 69.9) การคบเพื่อนที่เป็นเด็กเรียน (ร้อยละ 64.2) การมองว่าการใช้ชีวิตแบบโสดเป็นเรื่องปกติ (ร้อยละ 61.6) การเรียนรู้เรื่องเพศจากอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 52.1) และสื่อที่ใช้มากที่สุด คือ TikTok (ร้อยละ 42.5)

1.3 การให้ความหมายเรื่องเพศวิถี

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการให้ความหมายเรื่องเพศวิถี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นิยามเพศวิถีว่าเป็นความหลากหลายทางเพศ (ร้อยละ 61.6) และเห็นว่าเพศวิถีในสังคมไทยมีความเชื่อมโยงกับทัศนคติ ความคิด และความเชื่อ (ร้อยละ 84.2) นอกจากนี้ สิ่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ยินบ่อยที่สุดเกี่ยวกับเรื่องเพศ คือ การต้องรักษาวนสงวนตัว (ร้อยละ 83.6) ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 65.8 ระบุว่าการมีเพศสัมพันธ์ควรเกิดขึ้นในวัยที่เหมาะสม ร้อยละ 63.0 เห็นว่าการมีแฟนเป็นเรื่องธรรมชาติ และร้อยละ 45.2 เชื่อว่าการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นสิ่งที่ไม่ให้บิดามารดาผิดหวังมากที่สุด

1.4 พฤติกรรมทางเพศและสุขภาวะทางเพศ

ผลการศึกษาพฤติกรรมทางเพศและสุขภาวะทางเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยมีแฟน (ร้อยละ 54.5) สำหรับกลุ่มที่เคยมีเพศสัมพันธ์ พบว่า อายุที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกมากที่สุดคือ 19 ปี (ร้อยละ 34.4) โดยส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกขณะศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 (ร้อยละ 33.3) และเกิดจากความยินยอมของทั้งสองฝ่าย (ร้อยละ 37.4)

ทั้งนี้ ร้อยละ 41.8 เห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมชาติและเป็นความต้องการของร่างกาย อย่างไรก็ตาม การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย (ร้อยละ 54.8)

นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 45.6 ระบุว่าเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนเพียงคนเดียว ร้อยละ 69.9 สามารถปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ได้ ร้อยละ 80.8 ไม่เคยประสบปัญหาจากการมีเพศสัมพันธ์ และเมื่อเกิดปัญหา ร้อยละ 31.3 เลือกปรึกษาแพทย์ สำหรับการป้องกันการตั้งครรภ์ พบว่า วิธีที่ใ้มากที่สุดคือการใช้ถุงยางอนามัย (ร้อยละ 42.6) ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 99.0 ไม่เคยตั้งครรภ์ และหากเกิดการตั้งครรภ์ ร้อยละ 44.5 ระบุว่าจะบอกผู้ปกครอง เป็นบุคคลแรก

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 ราย กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัย แห่งหนึ่ง ประกอบไปด้วย ผู้ให้ข้อมูลมีอายุ 20 ปี จำนวน 2 ราย อายุ 21 ปี จำนวน 4 ราย อายุ 22 ปี จำนวน 2 ราย และอายุ 23 ปี จำนวน 2 ราย มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอุดรดิตถ์ 5 ราย จังหวัดแพร่ 2 ราย จังหวัดสุโขทัย 2 ราย และจังหวัดน่าน 1 ราย มาจากคณะมนุษยศาสตร์ 3 ราย คณะวิทยาการจัดการ 3 ราย คณะครุศาสตร์ 2 ราย และคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 2 ราย

2.2 เพศวิถีภายใต้การควบคุมของครอบครัว จากการศึกษา พบว่า ครอบครัวในบริบทของสังคมไทย ยังคงมี บทบาทหลักในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมเรื่องเพศวิถี ต่อผู้ให้ข้อมูลโดยรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว ทำให้การให้ ความหมายและเพศวิถีของนักศึกษาหญิงมีความแตกต่างกันไป ดังนี้

1) ครอบครัวห้ามไม่ให้มีแฟน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมาจากครอบครัวที่มีรูปแบบการสอนให้ดูแลช่วยเหลือตัวเอง ให้ช่วยธุรกิจที่บ้าน และให้ตั้งใจเรียนก่อนการมีแฟนเป็นเรื่องไม่ควร ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“พ่อรับราชการ แม่ทำธุรกิจส่วนตัว พ่อแม่เลี้ยงมาแบบสบายๆ ท่านสอนให้สอนให้หนูขยันตั้งแต่อายุ 14 สอนให้ ทำงานหาเงินใช้เอง ก็ทำทุกอย่างในโรงไม้ของแม่ ทำสี ชัดเฟอร์นิเจอร์ รับออเดอร์ลูกค้า ไปบ้านเพื่อนหรือไปไหน จะไม่ค้าง จะกลับบ้าน จะไม่เลทตามเวลาของที่บ้าน พ่อไม่เคยดุแต่ขาดเรื่องการมีแฟน แฟนคนนี้ก็ปิดบังไว้ตั้งแต่ปีแรก สุดท้ายเค้าก็มา รู้เอง” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1)

2) ครอบครัวให้มีแฟนได้แต่ต้องอยู่ในสายตา ส่วนหนึ่งมาจากการไม่ได้อยู่กับครอบครัว พ่อแม่ทำงาน อยู่ต่างจังหวัด ขอเงินจากพ่อแม่ ปู่ย่าตายายเป็นผู้ดูแลเรื่องความเป็นอยู่ สามารถขอไปไหนมาไหนได้อย่างอิสระ และเปิดกว้าง เรื่องการมีแฟน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“พ่อกับแม่ทำงานอยู่ต่างจังหวัดทั้งคู่คะ นาน ๆ จะกลับมาที่ เราอยู่กับตายายเป็นหลักเลย เวลาจะมีอะไร หรืออยากได้อะไร ก็ขอเงินจากพ่อแม่เอา ส่วนตายายก็จะดูแลเรื่องความเป็นอยู่ การเรียน ไม่ได้เคร่งครัดอะไรมาก จะตามใจ มากกว่า แต่ขอให้บอกเวลาไปไหนมาไหน ช่วงมัธยมปลายพ่อก็ถามว่ามีแฟนไหม มีคนมาจีบหรือเปล่า ถ้ามีก็ขอให้บอก ซึ่งตอนนั้นเรายังไม่คิดเรื่องนี้เลย” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3)

3) ครอบครัวยอมรับเรื่องการมีแฟนของลูก พ่อแม่จะเลี้ยงลูกแบบปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติ ทำให้ มีอิสระ และสามารถเปิดเผยเรื่องการมีแฟนได้ เมื่อเข้าเรียนมหาวิทยาลัยแล้ว ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“ตั้งแต่อยู่กับพ่อแม่มา ก็ไม่เคยมีแฟน ไม่เคยทำให้พ่อแม่ลำบากใจเรื่องนี้ ตั้งใจเรียนและผลการเรียนดี มาตลอด เราไม่เคยเจอแฟนคนไหนตอนปีเรียนมหาวิทยาลัยแล้ว ก็ได้ปิดบังที่บ้าน บอกให้เค้ารับรู้ เค้าก็ได้ว่าอะไร คงเห็นว่า เราโตพอและมีความรับผิดชอบแล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2)

2.3 การต่อรองระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับสังคมร่วมสมัย โดยกระบวนการขัดเกลาจากครอบครัว โรงเรียน หรือสถานศึกษา เพื่อนและสื่อดิจิทัล ตลอดจนชุมชนและบริบททางสังคมโดยรอบ ล้วนมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอม ทักษะคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิง กระบวนการขัดเกลาทางสังคมดังกล่าว ส่งผลให้นักศึกษา ได้รับการถ่ายทอดทั้งค่านิยมดั้งเดิมและแนวคิดสมัยใหม่เกี่ยวกับเพศวิถีไปพร้อมกัน ดังนี้

1) **ครอบครัว** ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเรื่องเพศวิถี ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่การมีพฤติกรรมหลักตามเพศ มีหน้าที่รับผิดชอบ การแต่งกาย การพูดจา ในแบบอย่างที่ตั้งความต้องการและกำหนดไว้ ดังคำสัมภาษณ์

“อย่าจะชอบจับแต่งตัว ใส่กระโปรง ไปวัดด้วย คนที่เจอก็เอ็นดู จะชมว่าวันนี้แต่งตัวน่ารักนะ ทำให้เราคิดว่าเราต้องแต่งตัวให้เรียบร้อย อย่าจะชอบพูดว่าอย่าใส่กางเกงขาสั้น ให้ใส่ยาวๆ” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5)

“มีรูปถ่ายที่เห็นตอนเด็ก รู้เลยว่าแม่ชอบให้ใส่ชุดสวยๆ ก่อนไปสวนกับพ่อ พอโตมาหน่อย ที่บ้านจะห้ามให้เล่นกับเด็กผู้ชาย ห้ามไปเล่นนอกบ้าน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7)

“แม่ตัดผมสั้นให้ตอนเด็ก ใส่ขาสั้น เลือกล้าม จนคนทักว่าเป็นเด็กผู้ชาย มีหน้าที่หลักในบ้านคือช่วยแม่ทำงานบ้าน หุงข้าว ทำกับข้าว ล้างจาน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 10)

2) **โรงเรียน/สถาบันการศึกษา** มีหน้าที่ในการให้วิชาการและความรู้เป็นหลัก โดยเฉพาะการเรียนการสอน เรื่องเพศวิถีศึกษา ที่มีเนื้อหาในเชิงวิชาการ อย่างไรก็ตาม ในโรงเรียนยังมีการแบ่งแยกเพศตามพฤติกรรม การแต่งกาย การพูดจา และการยอมรับในสังคม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“สอนเกี่ยวกับ เรื่องสรีระของเพศชายและเพศหญิง เช่น การเปลี่ยนแปลงของร่างกายเป็นอย่างไรบ้าง เรื่องฮอร์โมน ส่วนใหญ่จะอยู่ในรายวิชาสุขศึกษา เป็นวิชาที่สอนเรื่องทั่วไป เน้นเรื่องการปฐมพยาบาลมากกว่า” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2)

“ครูชอบให้อ่าน และทำแบบฝึกหัดเองในรายวิชา มีบ้างที่สอน มีการคุมกำเนิดวิธีไหนบ้าง เช่น มียาคุม ลูกเดินนะ มีถุงยางอนามัยนะ ถ้ามีอะไรกันแล้ว สงสัยว่าจะท้องก็ไปซื้อที่ตรวจตั้งครรภ์ ซึ่งหาซื้อได้ตามร้านขายยาทั่วไป” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3)

3) **เพื่อนและสื่อ** เพื่อนและสื่อเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อเพศวิถี และพฤติกรรมทางเพศของเยาวชน ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก มีการคบเพื่อนเพื่อเป็นที่ปรึกษาเรื่องการมีแฟน และการมีเพศสัมพันธ์ รวมทั้งเข้าถึงสื่อได้อย่างอิสระ ดังคำสัมภาษณ์

“บางทีเห็นเพื่อนมีแฟน เราก็อายมีบ้าง ในตอนนั้นนะ แต่คิดว่ายังไม่มีใครที่ถูกใจ เพื่อนหลายคนก็รัก ๆ เลิก ๆ มีแฟนแล้วหลายคน สมัยนี้แล้ว น่าจะเป็นเรื่องปกติในสังคม” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1)

“เวลามีผู้ชายมาจีบ เราก็มักจะบอกเพื่อน ปรึกษาเพื่อน เวลามีปัญหาทะเลาะกันหรือไม่เข้าใจกัน เพื่อนก็จะคอยปลอบ คอยช่วยให้อารมณ์ดี จริใจ ๆ คือเราสามารถคุยกับเพื่อนได้ทุกเรื่องแม้แต่เรื่องการมีอะไรกับแฟน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3)

2.4 **สื่อดิจิทัลกับการเปลี่ยนผ่านความหมายทางเพศ** ปัจจุบันสื่อดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการสร้างและการเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับเพศวิถีของนักศึกษาหญิง โดยการให้ความหมายเพศวิถี ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของบรรทัดฐานทางสังคมแบบดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว แต่มีผลระหว่างประสบการณ์ชีวิต ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อดิจิทัลในบริบทของสังคม ดังนี้

1) **เพศวิถีเป็นเรื่องธรรมดาในชีวิตประจำวัน** การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ทำให้มองว่าเพศวิถีเป็นเรื่องธรรมชาติ ดังคำสัมภาษณ์

“คิดว่าเพศวิถีเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องมีอยู่แล้ว มันเป็นเรื่องธรรมชาติของร่างกายและจิตใจ ไม่ได้เป็นเรื่องน่าอาย หรือควรปิดบัง และมันควรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เพราะในปัจจุบันโลกเปิดกว้างมากในเรื่องนี้” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 3)

“เพศวิถีเป็นเรื่องปกติของคนทุกเพศทุกวัย เหมือนกับการกินข้าว การนอน หรือการใช้ชีวิตทั่วไป แต่สังคมบางส่วนยังมองว่าเป็นเรื่องต้องห้าม เป็นเรื่องน่าอาย หรือเป็นเรื่องที่ไม่ควรเปิดเผย” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 9)

2) เพศวิถีคือการมีเพศสัมพันธ์ ส่วนหนึ่งมองว่าเรื่องเพศวิถี คือเรื่องเพศสัมพันธ์ และมองว่าเป็นเรื่องธรรมดา ดังคำกล่าว

“ส่วนตัว คิดว่า เพศวิถีคือการมีเพศสัมพันธ์ มันเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ระหว่างคนสองคน และต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจ ความยินยอม รวมถึงต้องรับผิดชอบต่อตัวเองได้ด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 1)

“หนูมองว่าเพศวิถีหมายถึงพฤติกรรมที่เราแสดงออก การมีแฟน มีความรัก มีอะไรกับแฟน บางทีผู้ใหญ่อาจจะมองว่า เรายังเด็ก แต่จริง ๆ แล้ว เราโตพอที่จะเข้าใจและรับผิดชอบต่อเรื่องนี้ได้แล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 7)

3) เพศวิถีคือความรักและประสบการณ์ จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการมีแฟน ทำให้คิดว่าเพศคือเรื่องของความรัก การแสดงออก และการมีประสบการณ์เช่นเดียวกับเพื่อนหรือคนใกล้ชิด ดังคำสัมภาษณ์

“สมัยนี้ไม่เหมือนแต่ก่อนแล้ว การรักษาความบริสุทธิ์เป็นเรื่องเก่า การที่เรามีแฟน และมีอะไรกันเป็นเรื่องธรรมดาคะ มองว่าเป็นการแสดงออกของคนที่รักกัน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 2)

“มองว่าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตที่ยังไงก็ต้องได้สัมผัสพบเจออยู่แล้ว เวลาที่มีแฟนใหม่ หรือมีใครมาจีบการมีอะไรกันก็คือเรื่องธรรมดา บางคนเจอกันไม่ถึงอาทิตย์ก็มีอะไรกัน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 5)

4) เพศวิถีคือความหลากหลายทางเพศ จากสังคมที่เปิดกว้างเรื่องเพศมากขึ้นในปัจจุบัน จึงให้ความหมายว่าเป็นความหลากหลายทางเพศ ดังคำสัมภาษณ์

“คือความหลากหลายทางเพศ สังคมไม่ได้มีแค่เพศชายหรือหญิงอีกต่อไป เราสามารถเลือกเพศได้อย่างเสรี และสังคมก็ยอมรับความเท่าเทียมทางเพศนี้เพิ่มมากขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 4)

“เพศวิถี คือความเท่าเทียมกันทางเพศคะ ไม่ว่าเราจะเกิดมาเป็นหญิงหรือชาย หรือเพศทางเลือก เราต้องยอมรับในตัวตนของเรา ไม่ต้องปกปิดเหมือนเมื่อก่อน โลกเปลี่ยนไปมากแล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 6)

จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่าการให้ความหมายของ เพศวิถี นักศึกษาหญิงให้ความหมายว่า เพศวิถี คือเรื่องธรรมดาในชีวิตประจำวัน คือเรื่องเพศสัมพันธ์ คือความรักและประสบการณ์ และคือความหลากหลายทางเพศในสังคม

2.5 พฤติกรรมทางเพศและสุขภาวะทางเพศของนักศึกษาหญิง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีแฟนและประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์มาแล้วทั้ง 10 ราย ส่วนมากมีเพศสัมพันธ์กับแฟนตนเอง ใช้ถุงยางอนามัยในการคุมกำเนิด ยาคุมกำเนิดแบบแผง และไม่ได้คุมกำเนิด มีปัญหาที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่ อาการคันบริเวณอวัยวะเพศ และไม่เคยมีประสบการณ์การตั้งครรภ์ ดังคำสัมภาษณ์

“หนูไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการป้องกัน เพราะใช้ยาคุมกำเนิดแบบแผงเป็นประจำ รู้สึกว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องของความสัมพันธ์และความเข้าใจกันมากกว่า เมื่อก่อนการมีแฟนอาจจะถูกมองว่าไม่ดี แต่ปัจจุบันใคร ๆ ก็มีกัน” (ผู้ให้ข้อมูลรายที่ 8)

3. การสนทนากลุ่มย่อย มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

จากการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเพศวิถี นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ บุคลากรทางการศึกษา นักวิชาการสาธารณสุข ได้ให้ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับเพศวิถีวัยรุ่นที่เปลี่ยนแปลงไป ปัญหาเพศวิถีและการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดังนี้

3.1 การเปลี่ยนแปลงเพศวิถีของวัยรุ่นในยุคดิจิทัล

การเข้าถึงเรื่องเพศได้อย่างรวดเร็วในโลกออนไลน์ ทำให้เพศวิถีในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ดังข้อคิดเห็น

“ปัจจุบันเพศวิถีของวัยรุ่นหญิงมีความซับซ้อนมากขึ้น จากที่เมื่อก่อนการพูดเรื่องเพศถือเป็นเรื่องต้องห้าม แต่ตอนนี้สื่อและโซเชียลมีเดีย ทำให้ข้อมูลเรื่องเพศเข้าถึงง่าย วัยรุ่นหญิงเปิดกว้างและแสดงออกทางเพศมากขึ้น แต่ปัญหาคือ ข้อมูลที่ได้รับอาจไม่ถูกต้องทั้งหมด” (นักวิชาการสาธารณสุข)

“สังเกตว่านักศึกษามีทัศนคติเปิดกว้างต่อเรื่องเพศมากขึ้น ทั้งเรื่องการมีแฟน การมีเพศสัมพันธ์ การอยู่ก่อนแต่ง และความหลากหลายทางเพศ ซึ่งเปลี่ยนไปจากเมื่อก่อนแบบรวดเร็วมาก” (บุคลากรทางการศึกษา)

3.2 ข้อจำกัดของการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษา

การเรียนการสอนเนื้อหาวิชาไม่น่าสนใจ ไม่ทันสมัย และครูผู้สอนยังขาดความมั่นใจในการสอน ดังข้อคิดเห็น

“ครูบางคนยังไม่มั่นใจในการพูดเรื่องเพศอย่างเปิดเผย เพราะกลัวว่าจะถูกมองว่าเป็นการส่งเสริมหรือชี้นำ พฤติกรรมของนักศึกษา ทำให้การเรียนการสอนไม่ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการเรียนรู้” (บุคลากรทางการศึกษา)

“การสอนเพศศึกษายังเน้นการป้องกันการตั้งครรภ์ และโรคติดต่อเป็นหลัก แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับมิติของสิทธิ ความสัมพันธ์ และการตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ ซึ่งการเรียนการสอนในห้องเรียนปัจจุบันยังเป็นโลกคู่ขนานกับข้อมูลที่เด็กได้จากสื่อออนไลน์” (นักวิชาการสาธารณสุข)

3.3 ปัญหาการเข้าถึงข้อมูลทางเพศที่ไม่ถูกต้อง

จากการเข้าถึงข้อมูลด้วยตนเอง และขาดการชี้แนะที่ถูกต้อง ดังข้อคิดเห็น

“วัยรุ่นหญิงมีการเปิดกว้างและแสดงออกทางเพศมากขึ้น แต่ปัญหาคือ ข้อมูลที่ได้รับอาจไม่ถูกต้องทั้งหมด นำไปสู่ความเสี่ยงต่อพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ปลอดภัย รวมทั้งปัญหาการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อม” (นักวิชาการสาธารณสุข)

“กรอบของสังคมไทย ที่ยังไม่ได้เปิดกว้างในเรื่องเพศ บางครอบครัวยังไม่สามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องเพศได้ บางคนเข้าใจแค่จากเพื่อนหรือสื่อออนไลน์ โดยไม่มีผู้ใหญ่คอยชี้แนะที่ถูกต้อง จึงทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยง เช่น มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน” (นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์)

3.4 แนวทางส่งเสริมสุขภาวะทางเพศแบบบูรณาการ

เพศวิถีในวัยรุ่นจำเป็นต้องอาศัยการสร้างความรู้ความเข้าใจจากทุกภาคส่วน ในการส่งเสริมสุขภาวะทางเพศที่ปลอดภัย และสามารถป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ดังข้อคิดเห็น

“การสร้างสุขภาวะทางเพศไม่ใช่หน้าที่ของสถาบันการศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน หน่วยงานด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะสื่อ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เรื่องเพศอย่างเหมาะสม” (นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์)

“การส่งเสริมสุขภาวะทางเพศควรบูรณาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งต้องอาศัยการทำงานร่วมกันจากทุกฝ่าย ตั้งแต่ที่บ้านจนถึงในสังคม การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่น ให้สามารถเข้าถึงคำปรึกษาและบริการได้อย่างมั่นใจ และปลอดภัย” (นักวิชาการสาธารณสุข)

“เพศวิถีศึกษา ต้องมีเนื้อหาและกระบวนการครอบคลุม ทั้งวิชาการและการปฏิบัติ การจัดการอารมณ์ ประสบการณ์สิ่งที่นักศึกษาจะต้องพบเจอในชีวิตจริง และช่องทางที่พวกเขาจะสามารถเข้าถึงได้อย่างปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ” (บุคลากรทางการศึกษา)

อภิปรายผล

1. การให้ความหมายเพศวิถีของนักศึกษาหญิง ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่างให้ ความหมายต่อ “เพศวิถี” ในลักษณะที่หลากหลาย โดยมีได้จำกัดอยู่เพียงเรื่องการมีเพศสัมพันธ์เท่านั้น แต่ครอบคลุมถึงความ รัก ความสัมพันธ์ อารมณ์ ความใกล้ชิด และความหลากหลายทางเพศ สะท้อนให้เห็นว่าการรับรู้เรื่องเพศวิถีของนักศึกษาหญิง

ในปัจจุบันได้ขยายออกจากรอบแนวคิดแบบดั้งเดิมที่มองเรื่องเพศในมิติทางชีววิทยาหรือศีลธรรมเพียงอย่างเดียว ไปสู่การมองเพศวิถีในฐานะส่วนหนึ่งของชีวิตและอัตลักษณ์ทางสังคม ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Jeffrey Weeks (2011) ที่อธิบายว่า เพศวิถี (Sexuality) เป็นมิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความปรารถนา อัตลักษณ์ ความสัมพันธ์ และการให้ความหมายต่อชีวิต มิได้จำกัดอยู่เฉพาะกิจกรรมทางเพศเท่านั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคดิจิทัลที่เปิดพื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศอย่างกว้างขวางมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การให้ความหมายต่อเพศวิถีของนักศึกษาหญิงยังคงมีความแตกต่างกันตามบริบททางสังคม โดยเฉพาะกระบวนการขัดเกลาทางสังคมจากครอบครัว นักศึกษาหญิงที่เติบโตในครอบครัวที่เปิดโอกาสให้พูดคุยเรื่องเพศอย่างเหมาะสม มักมองเพศวิถีในเชิงบวกและเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต ขณะที่ผู้ที่เติบโตในครอบครัวที่มีการควบคุมทางศีลธรรมอย่างเข้มงวด มักมองเรื่องเพศเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องที่ไม่ควรเปิดเผย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fine (1988) ที่อธิบายว่า การอบรมเลี้ยงดูและค่านิยมทางสังคมมีอิทธิพลต่อการสร้างความหมายและทัศนคติเกี่ยวกับเพศของวัยรุ่นหญิง นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นบทบาทของสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างความรู้ความเข้าใจ และการรับรู้เกี่ยวกับเพศวิถีของนักศึกษาหญิง สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) (2565) ที่พบว่า เยาวชนไทยใช้สื่อออนไลน์เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญเกี่ยวกับความรัก ความสัมพันธ์ และเรื่องเพศ ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและมุมมองเกี่ยวกับเพศวิถีในรูปแบบที่เปิดกว้างมากขึ้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการให้ความหมายเพศวิถีของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง เป็นผลจากกระบวนการต่อรองระหว่างค่านิยมดั้งเดิมที่ได้รับจากครอบครัวและสังคม กับแนวคิดสมัยใหม่ที่ได้รับผ่านสื่อดิจิทัลและบริบทสังคมร่วมสมัย จนเกิดเป็นความเข้าใจเรื่องเพศวิถีที่มีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา

2. กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization) มีผลต่อการให้ความหมายและพฤติกรรมเพศวิถีของนักศึกษาหญิง โดยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนและสื่อสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับทฤษฎีกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Theory) ของเบอเกอร์ และ ลัคแมน (Berger & Luckmann, 1966) ที่อธิบายว่า ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การให้ความหมายของ "เพศ" หรือ "เพศวิถี" เกิดจากการเรียนรู้จากสถาบันทางสังคมต่างๆ เช่น ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน จากผลการศึกษาพบว่า ครอบครัวที่มีการสื่อสารเชิงบวกและเปิดโอกาสให้บุตรหลานสอบถามเรื่องเพศ ส่งผลให้นักศึกษามีความรู้ที่ถูกต้องและมีทักษะในการป้องกันความเสี่ยงเรื่องเพศมากกว่า แต่หากครอบครัวมองเรื่องเพศเป็นสิ่งต้องห้าม มักทำให้บุตรหลานขาดความรู้ที่ถูกต้องและหันไปพึ่งข้อมูลจากเพื่อนหรือสื่อออนไลน์แทน ซึ่งบางส่วนเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง สอดคล้องกับ รายงานของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) (2565) ที่ระบุว่า การสื่อสารเรื่องเพศภายในครอบครัวอย่างเปิดเผยและเหมาะสม ช่วยให้เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องเพศสัมพันธ์ การคุมกำเนิด และการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มากขึ้น ขณะที่ครอบครัวที่หลีกเลี่ยงการพูดคุยเรื่องเพศทำให้วัยรุ่นแสวงหาข้อมูลจากแหล่งอื่น ด้านโรงเรียน/สถาบันการศึกษา มีการสอนเพศศึกษาที่มีข้อจำกัด โดยเน้นที่สรีระวิทยาและการป้องกันโรค แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงมิติทางอารมณ์ จิตใจ และสังคม ส่งผลให้มีความรู้ไม่สมบูรณ์ และยังคงมีความเชื่อผิดๆ สอดคล้องกับรายงานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2566) ระบุว่า แม้สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษา แต่เนื้อหาส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ แต่ยังขาดประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเคารพสิทธิในร่างกาย ความหลากหลายทางเพศ และทักษะการตัดสินใจ ส่วนเพื่อน/สื่อเป็นอีกกลไกที่มีอิทธิพลสูงในช่วงวัยรุ่นและวัยรุ่น โดยผลการศึกษาพบว่า เพื่อนเป็นผู้ให้ข้อมูลและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางเพศ เกิดการเลียนแบบและการยอมรับพฤติกรรมเพศวิถีบางประการ โดยเฉพาะการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และสื่อดิจิทัล ที่มีบทบาทสูงที่สุดในปัจจุบันต่อการสร้างความเข้าใจเรื่องเพศ นักศึกษาหญิงจำนวนมากเรียนรู้จากสื่อออนไลน์ แต่ปัญหาที่พบ คือ ไม่สามารถถ่วงน้ำหนักข้อมูลที่ถูกต้องหรือคาดเคลื่อนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลามไร์ส-เฟอร์นันเดซ (Lameiras-Fernández et al., 2021) ที่พบว่า สื่อออนไลน์เป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามต่อการขัดเกลาเพศวิถีของเยาวชน

ดังนั้น ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า กระบวนการขัดเกลาทางสังคมของนักศึกษาหญิงในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งจากครอบครัวสมัยใหม่ที่มีการเปิดเผยเรื่องเพศเพิ่มมากขึ้น ยังมีความเชื่อทั้งค่านิยมดั้งเดิมและค่านิยม

สมัยใหม่ ทำให้บางส่วนยังขัดต่อการแสดงออกและการตัดสินใจด้านเพศวิถี นักศึกษาหญิงกำลังต่อรองระหว่างค่านิยมดั้งเดิมกับสังคมสมัยใหม่ หรือ หรือเพศวิถีของนักศึกษาหญิงไม่ได้ถูกนิยามผ่านศีลธรรมเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป แต่เชื่อมโยงกับความรัก ความสัมพันธ์ และเสรีภาพทางเพศ

3. พฤติกรรมทางเพศและสภาวะทางเพศของนักศึกษาหญิง ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่างเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในช่วงอายุเฉลี่ย 18–19 ปี โดยส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของความรักและความสัมพันธ์แบบคู่รัก สะท้อนให้เห็นว่าการมีเพศสัมพันธ์ของนักศึกษาหญิงไม่ได้เกิดจากความต้องการทางเพศเพียงอย่างเดียว แต่มีความเชื่อมโยงกับความผูกพันทางอารมณ์ ความไว้วางใจ และการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาหญิงส่วนหนึ่งมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกโดยไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย (ร้อยละ 54.8) ซึ่งสะท้อนถึงความเสี่ยงด้านสภาวะทางเพศ แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ก็ตาม ปรากฏการณ์ดังกล่าวอาจอธิบายได้ว่า ความรู้เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการกำหนดพฤติกรรมทางเพศ เนื่องจากการตัดสินใจเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ยังเกี่ยวข้องกับความรัก ความไว้วางใจในคู่รัก และบริบทของความสัมพันธ์ ในขณะนั้น ผลการศึกษาสอดคล้องกับรายงานขององค์การอนามัยโลก (WHO, 2024) ที่พบว่า วัยรุ่นและเยาวชนอายุ 18–24 ปี ทั่วโลกส่วนใหญ่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ภายในบริบทของความสัมพันธ์เชิงคู่รัก แต่ยังคงพบปัญหาการใช้วิธีป้องกันที่ไม่สม่ำเสมอ ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ไม่พร้อม นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมสภาวะทางเพศที่ไม่ควรมุ่งเน้นเพียงการให้ความรู้เท่านั้น แต่ควรพัฒนาทักษะการตัดสินใจ การสื่อสารกับคู่รัก และความสามารถในการป้องกันตนเอง เพื่อให้เยาวชนสามารถจัดการกับสถานการณ์ทางเพศได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการให้ความหมายเพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิงในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคม การให้ความหมายเกี่ยวกับเพศวิถี และประสบการณ์ด้านสภาวะทางเพศของนักศึกษาหญิงในบริบทสังคมร่วมสมัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

นักศึกษาหญิงส่วนใหญ่มีพื้นฐานครอบครัวที่มั่นคง ได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ โดยครอบครัว โรงเรียน และเพื่อนร่วมกับสื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทัศนคติและความรู้เกี่ยวกับเพศวิถี ทั้งนี้มองว่าเพศวิถีเกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศ การมีแฟนและการมีเพศสัมพันธ์ในวัยที่เหมาะสมเป็นเรื่องธรรมชาติ เพศสัมพันธ์ส่วนใหญ่เกิดจากความยินยอม แต่ยังพบว่าการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย สะท้อนถึงความจำเป็นในการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านสภาวะทางเพศที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง และนักศึกษาหญิงให้ความหมายต่อเพศวิถีใน 4 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ 1) เพศวิถีในฐานะเรื่องปกติของชีวิตประจำวัน 2) เพศวิถีในฐานะเรื่องของความสัมพันธ์ และเพศสัมพันธ์ 3) เพศวิถีในฐานะความรักและประสบการณ์ชีวิต และ 4) เพศวิถีในฐานะความหลากหลายทางเพศ สะท้อนให้เห็นว่าการรับรู้เรื่องเพศวิถีของนักศึกษาหญิงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงมิติทางชีววิทยา แต่ครอบคลุมมิติทางสังคม วัฒนธรรม อารมณ์ ความสัมพันธ์ และการยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมร่วมสมัย สำหรับปัญหาเพศวิถี และพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิง เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล ครอบครัว สถานศึกษา และสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลทางเพศที่หลากหลาย มีทั้งข้อมูลที่ถูกต้องและคลาดเคลื่อน ขณะเดียวกันการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษายังมีข้อจำกัดด้านเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้ จึงควรพัฒนาการส่งเสริมสภาวะทางเพศแบบบูรณาการที่อาศัยความร่วมมือระหว่างครอบครัว สถานศึกษา หน่วยงานสาธารณสุข และภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะการตัดสินใจ และพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัยและเหมาะสมของนักศึกษา

จากผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ปัญหาเพศวิถีและพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาหญิงเป็นผลมาจากปัจจัยหลายด้านที่เชื่อมโยงกัน ทั้งการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล บทบาทของครอบครัว สถานศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อออนไลน์ ขณะที่การจัดการเรียนการสอนเพศศึกษายังคงมีข้อจำกัดทั้งด้านเนื้อหา วิธีการเรียนรู้ และการเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ยังไม่ครอบคลุมต่อการดำเนินชีวิตในบริบทสังคมปัจจุบัน และยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็น

ในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะทางเพศแบบบูรณาการ ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ ครอบครัว สถานศึกษา หน่วยงานสาธารณสุข และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งส่งเสริมทั้งความรู้ ทักษะคิด ค่านิยม ทักษะชีวิต ทักษะ การสื่อสาร การตัดสินใจ การเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการใช้สื่ออย่างรู้เท่าทัน เพื่อให้นักศึกษาสามารถ ตัดสินใจเกี่ยวกับเพศวิถีได้อย่างเหมาะสม มีความรับผิดชอบ และนำไปสู่การมีสุขภาวะทางเพศที่ปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิต ที่ดีในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เชิงนโยบาย ได้แก่ สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาแบบรอบด้าน (Comprehensive Sexuality Education: CSE) ที่ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ ความสัมพันธ์ สิทธิทางเพศ และ ทักษะการตัดสินใจ
2. หน่วยงานด้านสาธารณสุขและสถานศึกษาควรร่วมกัน พัฒนาระบบบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยเจริญพันธุ์ ที่เป็นมิตรต่อวัยรุ่นและนักศึกษา โดยเพิ่มช่องทางการให้คำปรึกษาที่เข้าถึงง่าย ปลอดภัย และไม่ตีตรา
3. ควรมีการพัฒนาสื่อดิจิทัลและสื่อออนไลน์ที่ให้ความรู้ด้านเพศวิถีอย่างถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบท ของคนรุ่นใหม่ เพื่อป้องกันการรับข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากสื่อออนไลน์
4. ครอบครัวควรเปิดพื้นที่ในการสื่อสารเรื่องเพศกับบุตรหลานอย่างเหมาะสมและสร้างความเข้าใจเชิงบวก เพื่อ ส่งเสริมการตัดสินใจด้านเพศวิถีอย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาหลากหลายประเภท และ เปรียบเทียบระหว่างภูมิภาค เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบท ที่แตกต่างกัน
2. ควรศึกษามุมมองและพฤติกรรมด้านเพศวิถีของนักศึกษาชาย นักศึกษาที่มีความหลากหลายทางเพศ และกลุ่ม วัยรุ่นนอกระบบการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อ เพศวิถี

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนจาก งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม (ววน.) ผ่านสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) (Fundamental Fund) ทำให้การวิจัยสำเร็จลงไปได้ด้วยดี ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ ความร่วมมือ และการสนับสนุนจากหลายภาคส่วน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ขอขอบคุณนักศึกษาหญิง ผู้เชี่ยวชาญด้านเพศวิถีทุกท่านที่สละเวลาเข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณค่าและประโยชน์ที่เกิดขึ้น แก่ผู้มีส่วนร่วมรวมทั้งทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2566). รายงานสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานอนามัยการเจริญพันธุ์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565). รายงานสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทยกับพฤติกรรม การใช้สื่อออนไลน์. กรุงเทพมหานคร: สสส.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (2566). นโยบายยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาวัยรุ่น. อุดรดิตถ์ : สำนักงานสาธารณสุข จังหวัด

Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York: Anchor Books.

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

- Lameiras-Fernández, M., Martínez-Román, R., Carrera-Fernández, M. V., & Rodríguez-Castro, Y. (2021). Sex education in the spotlight: What is working? Systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(5), Article 2555. doi.org
- Fine, M. (1988). Sexuality, Schooling, and Adolescent Females: *The Missing Discourse of Desire*. *Harvard Educational Review*, 58(1), 29–53.
- Weeks, J. (2011). *The Languages of Sexuality*. London: Routledge.
- World Health Organization. (2021a). *Sexual Health and Its Linkages to Reproductive Health: An Operational Framework*. Geneva: WHO.
- World Health Organization. (2022b). *Sexual and Reproductive Health and Rights: An Essential Element of Universal Health Coverage*. Geneva: World Health Organization.
- World Health Organization. (2024). *Adolescent sexual and reproductive health*. Geneva: World Health Organization.